KOCAELİ ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 1

2023 Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşleri
Dairesi Başkanlığı Yayınları No: 59

@ Copyright 2023 Kocaeli Metropolitan Municipality,
Department of Culture and Social No: 59

Bu kitabın her türlü basım, yayın ve telif hakları
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi
Başkanlığı'na aittir. Başkanlığın yazılı izni olmadan elektronik,
mekanik ya da diğer yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.
Para ile satılamaz.

All rights reserved. No part of this book may be printed,
reproduced or distributed by any electronic, optical, mechanical
or other means without the written permission of the Kocaeli
Metropolitan Municipality, Department of Culture and Social Affairs.

Tasarım ve Uygulama
Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş.

Baskı
Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Kayaşehir Mah. Ulubatlı Hasan Cad. Blok 2H Kapı No: 19
34494 Başakşehir / İstanbul
Tel: (0212) 613 79 55
Sertifika No: 40619

ISBN: 978-605-72931-7-6
Takım ISBN: 978-605-72931-6-9

KOCAELİ ANSİKLOPEDİSİ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN
Prof. Dr. Levent ATALI

2023

Sahibi
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Adına
Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Genel Koordinatör
Balamir GÜNDOĞDU

Ansiklopedi Yürütme Kurulu
Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN
Prof. Dr. Levent ATALI
Volkan ŞENEL
Raşit FİDAN
Hayriye SÖZER
Adil YILDIRIM

Sekreterya
Nesrin DURAN
Şükriye Göksu HÜLAGÜ

Ansiklopedide yer alan maddelerin bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bilim ve Danışma Kurulu
Prof. Dr. Azmi ÖZCAN
Prof. Dr. Feridun M. EMECEN
Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
Prof. Dr. İdris BOSTAN
Prof. Dr. İlhan ŞAHİN
Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU
Prof. Dr. Metin TUNCEL
Prof. Dr. Nermin ERSOY
Prof. Dr. Nevnihal ERDOĞAN
Prof. Dr. Numan AKDOĞAN
Doç. Dr. Fikrettin YAVUZ
Doç. Dr. Gülşen ERDAL
Doç. Dr. Mustafa SARI
Doç. Dr. Şennur KAYA
Dr. Metin ŞENTÜRK
Erdoğan ÖZDEMİR
Feyzullah Yavuz ULUGÜN
Müzeyyen ÜNAL
Recep KANKAL

İçindekiler

TAKDİM • XIII
ÖN SÖZ • XV
3D YAZICI VE TASARIM MERKEZİ • 3
15 TEMMUZ DEMOKRASİ ŞEHİTLERİ ANIT PARKI • 4
27 MAYIS • 5
28 HAZİRAN İLKOKULU • 6
ABDULHALİM ARAS • 11
ABDULLAH KÖKTÜRK • 11
ABDULLAH KÖSEOĞLU • 12
ABDULLAH ŞERİF EFENDİ • 12
ABDULLAH ŞEVKET • 14
ABDURRAHMAN GAZİ • 14
ABDÜLAZİZ • 15
ABDÜLHAMİD II • 17
ABDÜLHAMİD II CAMİİ • 19
ABDÜLLATİF B. SADULLAH EL-KOCAVÎ EL-GEKBÛZEVÎ • 20
ABDÜLMECİD • 21
ABDÜSSELAM BEY • 23
ABDÜSSELAM BEY MAHALLESİ (KEMALPAŞA, TEPECİK) • 24
ABRAHAM MURADYAN VE İZMİT'TE MATBAACILIK • 25
ACISU PARKI • 27
ADALAR ÇARŞISI • 27
ADALET GAZETESİ • 28
ADEM ALİ SARIOĞLU • 28
ADEM GÜL • 29
ADİL ATAN • 30
ADLİYE SARAYI • 30
ADNAN DARENDELİLER • 32
ADNAN FİLİZ • 33
ADNAN SOFUOĞLU • 34
AFET VE ACİL DURUM İL MÜDÜRLÜĞÜ • 35
AFFAN YATMAN • 36
AGÂH EFENDİ • 37
AĞAÇAĞIL CAMİİ • 38
AHÎLİK • 40
AHMED HİLMİ EFENDİ • 41
AHMED MİDHAT EFENDİ • 42
AHMED NECATİ EFENDİ • 43
AHMED NEZİH GALİTEKİN • 44
AHMED AĞA NAMAZGÂHI • 45
ANZAVUR AHMET • 46
AHMET ARKAN • 49
AHMET AYHAN • 50
AHMET EDİP PAŞA • 51
AHMET FAİK ABASIYANIK • 52
AHMET FEVZİ BASIM • 54
AHMET FUAT ÇEVİREN • 55
AHMET GÜNEŞ • 56
AHMET HAKKI TURABİ • 57
AHMET HALUK DURSUN • 58
AHMET HAMDİ DEĞER • 59
AHMET HİKMET ÜÇIŞIK • 61
AHMET İHSAN TOKGÖZ • 62
AHMET KAYNAK • 63
AHMET MÜFİD SANER • 63
AHMET MÜMTAZ SAKA • 64
AHMET NECMETTİN AKTEN • 67
AHMET ÖZHAN / AHMET ŞÜKRÜ KADIÖZ • 67
AHMET PENBEGÜLLÜ • 68
AHMET RİFAT ÖZDEŞ • 70
AHMET SAKIZLI • 70
AHMET SIVACI • 72
AHMET SÜHEYL ÜNVER • 73
AHMET SÜREYYA SOFUOĞLU • 74
AHMET ŞÜKRÜ BAYINDIR • 75
AHMET ŞÜKRÜ OĞUZ • 76
AHMET TAŞÇI • 78
AHMET VEFİK PAŞA • 78
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜ • 80
AK ALİ EFENDİ EL-İZMÎDÎ • 81
AKÇA CAMİİ • 82
AKÇA KOCA • 83
AKÇA KOCA ANIT MEZARI • 85
AKÇAKOCA / DERE CAMİİ • 87
AKÇAKOCA MAHALLESİ • 88
AKÇAKOCA NESLİNİN EVKAFI (İLYAS BEY, KADI FAZLULLAH, KUTBÜDDİN ÇELEBİ, MUHYÜDDİN ÇELEBİ) • 90
AKÇAMESCİT MAHALLESİ • 92
AKÇARAY • 93
AKÇAT MEMBA SUYU • 95
AKİF TERZİOĞLU • 95
AKMEŞE • 96
AK YEŞİL SPOR KULÜBÜ • 97
ALAATTİN KURT • 98
ALACA MESCİD / GÜMÜŞLÜOĞLU CAMİİ • 98
ALİ AĞA ÇEŞMESİ • 99
ALİ ÇELİKİZ • 100
ALİ DİKMEN • 101
ALİ HAYDAR KONCA • 102
ALİ HAYDAR ÖZTALAY • 102
ALİ İMAMOĞLU • 104
ALİKAHYA SEMTİ • 104
ALİ KEMAL • 106
ALİ KOÇ DEMİRÖREN • 107
ALİ MEZAR SUYU • 108
ALİ NAMIK ŞENER • 109
ALİ PORTUK (ALİ PERTEK) • 110
ALİ RIZA SİRMEN • 111
ALİ SAİT AKBAYTOĞAN • 112
ALİ SEDAT PEK • 112
ALİ SUAT BEY • 113
ALİ SÜREYYA KALEMCİOĞLU • 114
ALİ ZÜHTÜ EFENDİ • 115

BİSİKLET SPORU • 251
BİTHYNİA KRALLIĞI • 253
BİZİM GAZETE • 255
BİZİMKÖY ENGELLİLER ÜRETİM MERKEZİ • 256
BİZİM ŞEHİR • 257
BİZİM YAKA KOCAELİ • 258
BRISA BRIDGESTONE SABANCI LASTİK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ • 259
BRİSA MÜZESİ • 260
BUGÜN KOCAELİ • 261
BUĞDAY MEYDANI • 261
BULUTYAN ECZANESİ VE SEROPE BULUTYAN • 263
BURAK DEMİRBOĞA • 264
BURHAN AKÇİN • 264
BURHAN ÇEŞNİ • 265
BURHANETTİN ŞEVKİ TEKER • 265
BURHAN KOÇ • 266
BÜLENT ATASAYAN • 266
BÜNYAMİN AKMAN • 266
BÜYÜK DAVA • 267
BÜYÜK DERBENT • 268
BÜYÜK KOCAELİ • 269
CAHİDE TAMER • 273
CANFEDÂ KETHÜDÂ HÂTUN ÇEŞMESİ • 273
CAN PİŞMANİYE • 274
CELAL KAYA CAN • 275
CEMAL BEY • 276
CEMALETTİN KAFLI • 277
CEMAL TURGAY • 277
CEMAL TÜZÜN • 278
CEMİL YAMAN • 279
CEM TURGAY • 280
CENAP NUH AKSU • 281
CENGİZ KAHRAMAN • 281
CENGİZ KARAÖZ • 282
CENGİZ KESKİNKILIÇ • 282
CENGİZ ÖZDEMİR • 283
CENGİZ TOPEL • 283
CENGİZ TOPEL HAVALİMANI • 285
CEPHANELİK MESİRE ALANI • 286
CEVAT ABBAS GÜRER • 286
CEVAT ADEMOĞLU • 288
CEVAT ÇAPAN • 288
CEVDET ALTUĞ • 289
CEVDET BAĞDAT • 290
CEVDET MORALI • 291
CEVDET YAKUP BAYKAL • 292
CEYHUN ÇELİKTEN • 293
CEZMİ KARTAY • 293
CHARLES DE PEYSSONNEL • 294
CİRBİN ALİ MAĞARASI • 295
CLAUDE FARRÈRE • 296
CUMALİ DURMUŞ • 296
CUMHURİYET PARKI • 297
ÇAĞHAN KIZIL • 303
ÇAKMAKLI ÇEŞME • 303
ÇALÇA ÇORBASI • 304
ÇALIK AHMED PAŞA • 304
ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ • 305
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ • 307
ÇANDI EVLER • 308
ÇARŞI / MARAŞLI / MERKEZ ERKEK İBTİDÂÎ MEKTEBİ • 309
ÇARŞI HAMAMI • 310
ÇARŞI MAHALLESİ / ÇARŞIBAŞI (İZMİT) • 311
ÇAYIROVA • 312
ÇAYIROVA BELEDİYESİ • 315
ÇAYIROVA MEDYASI • 316
ÇAYIROVA TOHUM SERTİFİKASYON TEST MÜDÜRLÜĞÜ • 316
ÇAYIROVA ZİRAAT OKULU • 317
ÇENE ÇARPAN ÇORBASI • 319
ÇENE DAĞI • 320
ÇENEDERE MESİRE ALANI • 321
ÇENE SUYU • 321
ÇERÇİLİ KÖYÜ MAĞARASI • 322
ÇERKES MEHMET EFENDİ / ATALAR CAMİİ • 323
ÇEVRENİN SESİ GAZETESİ • 324
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ • 324
ÇİFTLİKLER • 326
ÇINARALTI MEYDANI / KAHVEHANESİ • 329
ÇINARLI (NAMAZGÂHLI) ÇEŞME • 331
ÇINARLIDERE MESİRE ALANI • 332
ÇİROZCULUK • 333
ÇOBAN MUSTAFA PAŞA • 334
ÇOBAN MUSTAFA PAŞA CAMİİ • 335
ÇOBAN MUSTAFA PAŞA VAKFI • 339
ÇOCUK ESİRGEME KURUMU • 342
ÇOCUK OYUNLARI • 344
ÇUHANE 100 ADET ÇINAR AĞACI • 346
ÇUHANE FABRİKA-İ HÜMAYUNU • 346
ÇUKURBAĞ MAHALLESİ • 349
ÇUKURÇEŞME SOKAK • 351
DAIDALOS • 355
DAIDALSOS • 355
DAKİK FABRİKASI • 355
DARICA • 356
DARICA BELEDİYESİ • 362
DARICA CAMİLERİ • 365
DARICA GENÇLERBİRLİĞİ • 368
DARICA (RİTZİON) KALESİ • 370
DARICA KİLİSESİ • 371
DARICA KUŞ CENNETİ / FARUK YALÇIN HAYVANAT BAHÇESİ VE BOTANİK PARKI • 372
DARICA MEDYASI • 373
DARICA MEZARLIKLARI • 375
DARICA RUM OKULU (SKOLLIA RISSION) • 375
DARICA TARİHÎ İTFAİYE BİNASI • 376
DARÜLEYTAM • 378
DEFTERDARLIK • 379
DEĞİRMENDERE • 381
DEĞİRMENDERE ÇINARLARI • 383
DEĞİRMENDERE FINDIĞI • 384
DEĞİRMENDERE MEZARLIĞI • 385
DEĞİŞEN KOCAELİ • 386

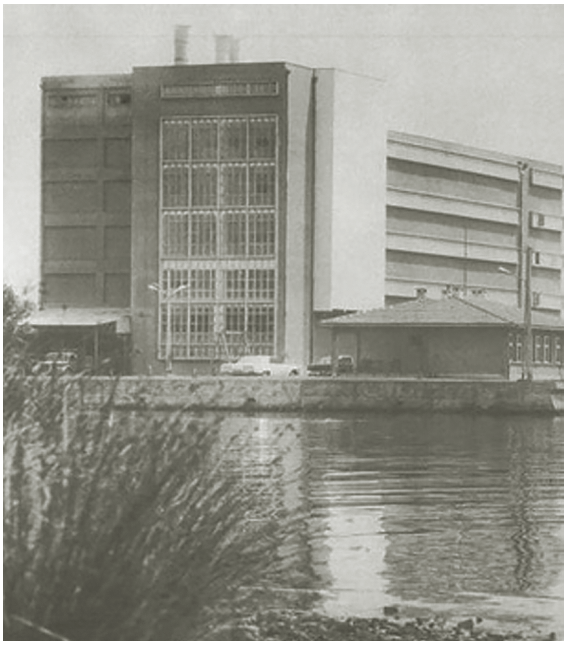

Susanbaş Fabrikası

ler" adıyla Dakik Fabrikası ile önemli ölçüde un ticareti yapmışlardır. 1900 tarihli Osmanlı arşiv belgelerindeki kayda göre Patrikios, 1898'de İzmit'te çıkan yangından dolayı fabrikasının hasar gördüğünü belirterek tamir ruhsatı talebinde bulunmuştur. Patrikios ile ilgili arşiv kayıtlarında rastlanan önemli bir husus da 1911'de Avusturyalı tüccarlar ile ortak bir un fabrikası kurmak için Yunan tebaalığından Avusturya tebaalığına geçme teşebbüsünün anlaşılmasıdır. Buna nazaran Patrikios Kardeşler'in fabrikası Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar faaliyetini sürdürmüştür.

Tespit edilen fabrikalardan biri 1894 tarihli Şark Ticaret Yıllığı'nda Adapazarı'nda Kılıçoğlu Anania'ya ait su değirmenidir. Kılıçoğlu Anania 1906 yılında Başoğlu Teofilos ile ortak Dakik Fabrikası'nı kurmuş, 1909 yılında da faaliyet göstermiştir. 1898'de Adapazarı'nın Büyükpeşkirci Mahallesi'nde dut arazisi olan Hacı Aleksandr bu arazi üzerinde Dakik Fabrikası'nı kurmuştur. Şark Ticaret Yıllığı'nda Adapazarı'nda 1909 yılında Michalidis Anast ile Osmanbey Gangalzade'nin ortak, Mehmet Efendi Choumlali adlı şahsın da müstakil Dakik Fabrikası kaydı bulunmaktadır. Yine bu yıllar içinde İzmit'in farklı kazalarında Dakik Fabrikası'nın kurulduğu görülmektedir. 1905'de Darıca'da Büyükliman'da Hacı Vasil Bey tarafından bir fabrika kurulmuştur. 1906'da Kandıra'nın Mühted kazasında doktor Hüseyin Efendi ve ailesinin kendilerine ait tarla üzerinde bir fabrikası vardır. 1908'de İzmit, Buğday Meydanı'nda Yunan tebaasından Perikli İnepolos Olenyus adlı şahsa, 1910'da ise Yunanlı Andoryan'a ait bir Dakik Fabrikası olduğu tespit edilmiştir. Fabrikaların ticari yönden önemli bir hususu gerekli alet ve edevatın çoğunlukla Avrupa'dan karşılanması ve gümrük resminin alınmamasıdır. Bununla birlikte gayrimüslim tebaa, fabrika yapımında çoğunluğu temsil etmektedir. Bunda özellikle değişen nüfus yoğunluğunun etkisi vardır.

Cumhuriyet döneminde 1927-28 Türk Ticaret Yıllığı'nda çok sayıda dakik değirmeninin yanı sıra Adapazarı ve Karamürsel'de Dakik Fabrikaları tespit edilmiştir. Ayrıca Cumhuriyet dönemiyle birlikte söz konusu alanda Türklerin ticarete atıldığı gözlemlenebilir. 1926'da kurulan fabrikalardan biri, Adapazarı Çeşme Meydanı'nda Hasköylü Rauf Bey'e ait olan Halk Dakik Fabrikası'dır. Diğerlerinden Söğütlü Dakik Fabrikası Yakup Bey'e, Dernek Cuma Fabrikası ise Ahmet Efendi adlı şahsa aittir. Karamürsel'de Abdullah Bey ve ortakları tarafından 1927'de kurulan Karamürsel Un Fabrikası, ayrıca zeytinyağı üretimi de yapmaktadır. Ticari kayıtlarda fabrikaların güç kapasiteleri ve yıllık üretim miktarları verilmiştir.

I. Dünya Savaşı yıllarında unlu mamullerdeki sıkıntı üretim kapasitesini düşürmüştür. 1950'li yılarda ise iki fabrika kurulmuştur. Bunlardan biri 1953'te İzmit Ali Bey Çiftliği'nde kurulan Susanbaş Un Fabrikası'dır. Şahap Bilgisu, Müfit Saner, Saadettin Dinçbaş ve Tahsin Özbek'in ortaklığında açılan fabrikada son model makineler kullanılmıştır. Diğeri ise Doğu Değirmencilik AŞ. tarafından 1953'te açılan İzmit Un Fabrikası'dır. Susanbaş, 1980'li yıllara kadar faaliyette kalmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren un fabrikalarında artış olmuş, günümüze ulaşmıştır. Bunlara örnek olarak 1991'de Yeniköy'de faaliyete giren Kalyon, 1997'de Gebze'de Ayanoğlu Un Fabrikalarının yanı sıra, Kandıra'da Akın Koç, Başiskele'de Karaaslan, İzmit'te Sağkol ve Gökşen Un Fabrikaları sayılabilir.

KAYNAKÇA

Annuaire-Almanach du Commerce, Ed. Raphael Cervati, İstanbul, 1881, s. 468; *Annuaire-Oriantal du Commerce*, Ed. Raphael Cervati, İstanbul, 1894, s. 829, 836; *Annuaire-Oriantal du Commerce*, Edtr. Raphael Cervati, İstanbul, 1909, s. 1671,1681; BOA. BEO.1157/86748; BOA. BEO. 2694/202019; BOA. BEO.1713/128460; BOA. DH. EUM. THR. 99/57; BOA. DH. MKT. 2364/58; BOA. DH. MKT. 2141/57; BOA. HR. TH. 241/68; BOA. İ.DFE. 16/17; BOA. İ.DFE. 17/36; BOA. İ.RSM. 15/30; BOA.İ.RSM. 23/30; BOA. İ.TNF. 7/31; BOA. ŞD. 1224/43; BOA. ŞD. 2682/45; BOA. Y.A.RES. 156/35; BOA. Y.MTV.302/220; Bilal Tunç, "1950'li Yıllarda Kocaeli'de Sanayi Alanında Gelişmeler", *Uluslar arası Çoban Mustafa Paşa ve Kocaeli Tarihi-Kültürü Sempozyumu IV, 24-26 Mart 2017, Bildiriler*, s. 1449-1496; *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Un ve Unlu Mamuller Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Mayıs, 1977, s. 13; Değirmen Makine Sanayi ve Ltd. Şirketi, http://www.degirmen.com/ar/references.html; ENKA, *10. Yıl, 1957-1967 Katalog*, s. 9; http://www.kalyoncularun.com/hakkimizda.html; http://www.ayanogluun.com.tr/ayanoglu_un_hakkinda.html; *Türk Ticaret Salnamesi*, 1926-1927, 2. Sene, İstanbul Halk Matbaası, s. 563; *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi*, 1927-1928, s. 1095.

Ayşegül YILMAZ

DARICA

Coğrafya

Kocaeli yarımadasının güney kıyı şeridi üzerinde, İzmit Körfezi'nin kapısı konumunda yer alan Üçburun yarımadası üzerinde, İstanbul il sınırındaki Kocaeli ilçesidir. İlçe, 2008 yılında Darıca Belediyesi ile Gebze Belediyesi'ne bağlı bazı mahallelerin birleştirilmesi ile kurulmuştur. İl merkezi Kocaeli'ye 58 km, İstanbul il merkezine 51 km uzaklıktadır.

DARICA İLÇESİNİN YERLEŞİM ve ULAŞIM HARİTASI

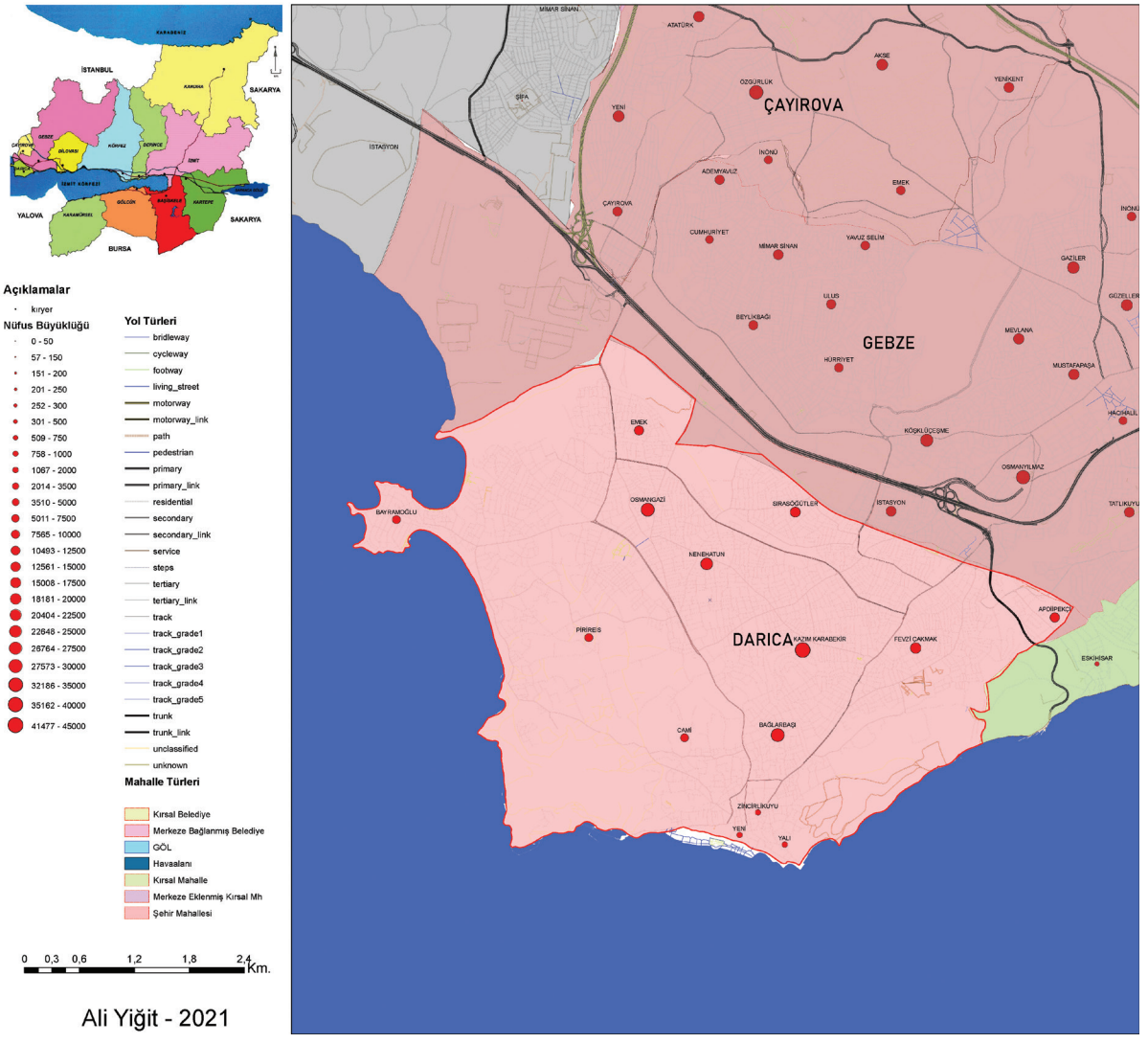

Ali Yiğit - 2021

Cumhuriyet tarihi boyunca Gebze ilçesine bağlı tek yerleşmeli bir bucak olarak yer almış olan Darıca'da belediye teşkilatı 1885'te kurulmuştur. Darıca ilçesi, 6 Mart 2008 tarihinde kabul edilen 5747 no.lu kanun ile Darıca Belediyesi'ne, Gebze Belediyesi'ne bağlı, Sırasöğütler Mahallesi'nin tamamı ile İstasyon, Abdi İpekçi ve Çayırova Mahallelerinin tren yolunun güneyinde ve Eskihisar Feribot yolunun batısında kalan kısımları eklenerek kurulmuştur. 23,6 km^2 alan üzerinde, 14 mahalleden oluşan Darıca ilçesi, 2020 yılı sonu itibariyle toplam 214.796 kişi nüfusa sahiptir. Kırsal yerleşmesi bulunmayan ilçenin nüfus yoğunluğu 9102 kişi/km^{2}dir. Bugünkü Darıca ilçesini oluşturan mahallelerin toplam nüfusları 2008'de 131.388 idi. Geçen 12 yıllık zaman sürecinde nüfusunu %63 artırmıştır. Yani ortalama her yıl %5,3 oranında büyümektedir.

İlçe arazisinin sadece %1,5'inde (35 ha) tarım yapılan Darıca'da, tarım alanlarının %81'i zeytinliklerden oluşmaktadır. Zeytinlerin 4/5'ü sofralık, 1/5'i de yağlıktır. Tarım alanlarının %16'sını oluşturan tarlaların tamamına yakınına yem bitkileri ekilmektedir. Geri kalan %3'ü de sebze bahçelerine ayrılmıştır. Darıca'da 900 kadar sığır, 800 kadar da davar beslenmektedir. 30 bin yumurta tavuğu, 330 bin de et tavuğu yetiştirilmektedir. Bugün önemini yitirmiş olan balıkçılık da ilçenin geçim kaynaklarındandı. Çiroz Darıca'nın meşhur yemekleri arasındadır.

Günümüzde Darıca geçimini sayıları giderek artan fabrikalardan sağlamaktadır. Darıca Küçük Sanayi Sitesinde 101 tane işyeri bulunmaktadır. Çimento, boru, demir-çelik, bakır ve tekstil fabrikaları, orman ürünleri işletmeciliği, ekmek fabrikaları, hazır giyim atölyeleri ile çinicilik ve el sanatları üretimi önemli iş sahalarıdır. Buna paralel olarak nakliyecilik ve yolcu taşımacılığı Darıca ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Darıca'daki en önemli tarihi kalıntı günümüzde sadece küçük bir sur duvarı ve burcu kalmış olan Darıca Kalesi'dir. Ayrıca 1896 yılında yapılmış olan Darıca Deniz Feneri ile birçok tarihi ev ve köşkler bulunmaktadır. Darıca'nın önemli turistik mekânlarının başında, çeşitli devlet kurumlarının, bankaların ve bazı özel kuruluşların dinlenme tesisleri, oteller ile yazlık konutların bulunduğu Bayramoğlu gelmektedir. Bayramoğlu, İstanbul'a en yakın tatil beldesi olma

özelliğini 1956'dan günümüze kadar sürdürmüştür. 16 km'lik kıyı şeridiyle Darıca Sahili denize girebilme ve balık tutma imkânı sağlamaktadır. Denizlerin Sevgi Parkı ve Dudayev Parkı ile Darıca'nın en yüksek tepesinde 200 dönüm arazi üzerine kurulmuş olan Sancaktepe gibi manzarası ve çevre düzenlemesi ile yürüyüş, piknik, çocuk oyun alanları gibi imkânlar sunan mekânlar mevcuttur. Buralarda çay bahçeleri, kafeteryalar, restoranlar gibi yeme içme yerleri de vardır. Darıca'nın ilgi çeken önemli yerlerinden biri de Hayvanat Bahçesi ve Botanik Parkı'dır. 1993'ten beri halka açık olan ve 200'den fazla hayvan türü ve 400'ü aşkın bitki çeşidi bulunan Darıca Hayvanat Bahçesi ve Botanik Parkı'nı yılda 500 binden fazla kişi ziyaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *Kocaeli Turizm Rehberi*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Kocaeli 2010; Kocaeli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü *2020 Faaliyet Raporu*; *Kocaeli İli Arazi Varlığı*, T.C. Başbakanlık, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, İl Rapor No: 16, Ankara, 1995; Kocaeli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, *Kocaeli İl Çevre Durum Raporu*, Kocaeli 2009; Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, *Kocaeli İli Maden ve Enerji Kaynakları*, 2020, Ağustos 12, 2021 tarihinde MTA internet Sitesinden alınmıştır: https://www.mta.gov.tr; *Resmî Gazete*, Sayı 26824, Tarih 22 Mart 2008: 6 Mart 2008 Tarihinde Kabul edilen 5747 No.lu "*Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*"; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) Yayınları, Ankara (ilgili yıllara ait nüfus istatistikleri) *https://www.tuik.gov.tr/*; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Merkezi Dağıtım Sistemi (MEDAS), *Bitkisel Üretim İstatistikleri veri tabanları*, *https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr*; Ümit Sergün, *Kocaeli Yarımadası'nda Kırsal Yerleşme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat. Fakültesi Yayını, İstanbul 1986; Yusuf Dönmez, *Kocaeli Yarımadasının Bitki Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul 1979.

Ali YİĞİT

Tarih

Darıca, İstanbul'u Anadolu'ya bağlayan geçiş güzergâhında İzmit'in yaklaşık 48 km batısında, Kocaeli Yarımadası'nın körfez şeridi üzerinde kurulmuş olup batısında Tuzla doğusunda ise Eskihisar bulunmaktadır. Tarihi çok eski dönemlere dayanan ve önemli bir sahil kasabası hüviyeti taşıyan Darıca'nın kuruluşu ve etimolojik anlamına dair çeşitli iddialar söz konusudur. Helen kökenli bir kavim olan Bitinlerin Anadolu'ya gelerek yayılması ve MÖ. 3. yüzyıl dolaylarında krallıklarını ilan etmesiyle Darıca'nın tarih sahnesine çıkmış olduğu düşünülmekte, ilk adının da Şirinköy anlamına gelen *Kalos Agros* olduğu ileri sürülmektedir. Roma dönemine ait bir haritada adı *Trallia*, Bizans öncesinde *Tararion*, daha sonra ise *Ritzion* şeklinde anılan Darıca'ya Rumlar *Areçu* ismini vermişlerdir. Osmanlı arşiv kayıtları ve kaynaklarında ise Darıca adı oldukça farklı şekillerde (*Taruca*, *Darucı*, *Tarıca*, *Tarıcı*, *Darıcı ve Darıca*) geçmektedir.

Osmanlı Dönemi

Osmanlılar İstanbul yolu üzerindeki fetihleri yaparken Darıca ile de ilgilenmeye başlamışlardı. 1329'da Pelekanon Muharebesi ile Bizans'ı yenilgiye uğratan Orhan Gazi, Darıca dâhil bu çevredeki birçok kesimi Osmanlı toprağı haline getirmiştir. Bu zafer neticesinde Osmanlılar İzmit Körfezi'nin neredeyse tamamını, Hereke, Tavşancıl, Eskihisar, Gebze ve Darıca, İstanbul Anadolu yakasında ise Tuzla, Pendik, Kartal, Maltepe ve Bostancı gibi yerleri ele geçirmiş oldu. Bundan sonra Fetret Devri'ne kadar Darıca Osmanlı toprağı olarak kalmıştır.

Timur'un Ankara Savaşı'nda galip gelmesi ve Batı Anadolu'ya ilerlemesi, bundan sonraki yirmi yılda Darıca'nın kaderini belirlemişti. Fetret Devri denen bu dönemin başlangıcında yapılan anlaşma neticesinde Pendik'ten Hereke'ye kadar olan sahil kesimi Bizans'a bırakılıyordu. Dolayısıyla Darıca'da yaklaşık 17 yıl sürecek Bizans hakimiyeti tekrardan kurulmuş oldu.

Yıldırım Bayezid'in oğullarından Çelebi Mehmed Anadolu'da birliği sağlayarak Osmanlı tahtına çıkmış ve Orhan Bey'in fethettiği, kardeşi Süleyman'ın ise Bizans'a geri verdiği Darıca dahil birçok yeri geri almayı başarmıştı. Çelebi Mehmed'in komutanlarından Timurtaşzade Umur Bey komutasındaki ordu kısa zamanda Hereke, Gebze ve Eskihisar'ı ele geçirdi. Darıcalı Rumlar ise Osmanlı ordusuna direnmeden teslim oldular. 1420 yılında gerçekleşen bu olayı Solakzade şu şekilde tasvir etmektedir: "*Darıca adlı hisarda oturan düşman ise, Çelebi Sultan Mehmed'e itaati ihtiyar eyledi ve ahd u aman ile hisarı teslim ettiler*". Sultan, Darıca da dahil, bu bölgedeki birçok yeri Bursa'da inşa ettirdiği cami ve imaretine vakfetmiştir.

Türk hâkimiyetine girdikten sonra Darıca 1922 yılının sonlarına kadar Müslüman ve Rum Ortodoks cemaatinin birlikte yaşadığı bir sahil kasabası hüviyetini taşımıştı. Fetihten sonra Türk yerleşimi Darıca'da artarak devam etmiştir. 16. ve 18. yüzyıllarda Anadolu'da gerçekleşen başta Celali İsyanları olmak üzere halk hareketleri neticesinde batıya olan göçten Darıca da nasibini almıştır. Mesela Yozgat bölgesindeki Çapanoğlu İsyanı neticesinde bir grup Çankırılı, Mora isyanından kaçan bir grup Müslüman ile Çerkez muhacirler aileleri ile Darıca'ya yerleşmiş, böylece Darıca'daki Müslüman nüfus sayısı yavaş yavaş artmıştı. Tapu tahrir ve temettuat defterlerinden alınan verilerle hazırlanmış rakamlar yaklaşık olarak Müslüman nüfusun 1530 tarihinde 10'iken 1764 tarihinde 70'e ulaştığını göstermektedir. Bu süre zarfında gayrimüslim nüfusun inişli çıkışlı bir seyir gösterdiği ve 800 ile 920 arasında değiştiği dikkati çekmektedir. 1844-45 yıllarında ise 1090 gayrimüslime karşılık 410 Müslüman'ın Darıca'da olduğu görülmektedir. Kasım 1910'da meydana gelen büyük yangın ile ilgili yazışmalarda 800 civarında evin yandığı tespit edilen Darıca'da 1400 ev olduğu ifade edilmektedir. Her evde 4-5 kişinin yaşadığı varsayıldığı takdirde Darıca nüfusunun 6500-7000 civarında olması muhtemeldir. Birinci Dünya Savaşı ve müteakiben Kurtuluş Savaşı yıllarında nüfusun azaldığı dikkati çeker. Bu rakamlardan da anlaşıldığı üzere özellikle 20. yüzyıla kadar Darıca'da Rum nüfusun ağırlığı daha fazladır ancak Müslüman nüfus da tarihi süreç içerisinde bölgeye gelerek yerleşmiştir.

YAZAR KURUM VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Abdullah Kahraman	Kocaeli Üniversitesi	abdullah.kahraman@kocaeli.edu.tr
Abdullah Lüleci	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	luleciabdullah@gmail.com
Adem Arı	Sakarya Üniversitesi	aari@sakarya.edu.tr
Adnan Sofuoğlu	Hacettepe Üniversitesi	adnans@hacettepe.edu.tr
Ahmet Ekşi	Kocaeli Üniversitesi	ahmet.eksi@kocaeli.edu.tr
Ahmet Kamil Uysal	Araştırmacı/Yazar	kamiluysal41@hotmail.com
Ahmet Yavuzyılmaz	Necmettin Erbakan Üniversitesi	ahmet_yavuzyilmaz@hotmail.com
Ahmet Yüksel	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	ahmetarih@hotmail.com
Akın Deveci	Kocaeli Üniversitesi	akin.deveci@kocaeli.edu.tr
Ali İhsan Engür	Kocaeli Üniversitesi	ali.engur@kocaeli.edu.tr
Ali Kaya	Kocaeli Üniversitesi	ali.kaya@kocaeli.edu.tr
Ali Yeşildal	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	aliyesildal@gmail.com
Ali Yiğit	Bursa Uludağ Üniversitesi	aliyigit@uludag.edu.tr
Alim Alper Cesur	Kocaeli Üniversitesi	alper.cesur@kocaeli.edu.tr
Alparslan Arslan	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	arslan_6141@hotmail.com
Alper Başer	Afyon Kocatepe Üniversitesi	baseralperhidayet@gmail.com
Arzu Serpil Arslan	Kocaeli Üniversitesi	aarslan@kocaeli.edu.tr
Aslıhan Akpınar	Kocaeli Üniversitesi	aslihan.akpinar@kocaeli.edu.tr
Aybike Özel	Kocaeli Üniversitesi	aybike.pelenk@kocaeli.edu.tr
Ayhan Orhan	Kocaeli Üniversitesi	aorhan@kocaeli.edu.tr
Ayhan Yüksel	Araştırmacı/Yazar	sunkur28@gmail.com
Aysel Çetinkaya	Kocaeli Üniversitesi	aysel.cetinkaya@kocaeli.edu.tr
Ayşegül Komsuoğlu Çıtıpıtıoğlu	İstanbul Üniversitesi	sezer.komsuoglu@yok.gov.tr
Ayşegül Yılmaz	Kocaeli Üniversitesi	aysegul0841@gmail.com
Bahadır Bozdağ	Bozdağ Mimarlık Dekorasyon Ltd.Şti.	bahadirbozdag@gmail.com
Barış Ateş	Milli Hakimiyet Medya	millihakimiyet41@gmail.com
Behçet Kemal Yeşilbursa	Bursa Uludağ Üniversitesi	behcetyesilbursa@yahoo.com
Bilal Tunç	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	btunc@agri.edu.tr
Bilsen Bilgili	Kocaeli Üniversitesi	bilsen.bilgili@kocaeli.edu.tr
Biray Çakmak	Uşak Üniversitesi	biray.cakmak@usak.edu.tr
Bora Yenihan	Kocaeli Üniversitesi	bora.yenihan@kocaeli.edu.tr
Burak Aslanmirza	Kocaeli Üniversitesi	burakaslanmirza@gmail.com
Burak Demir	Sanat Tarihçisi	burakdemir2014@gmail.com
Burcu Kurt	İstanbul Teknik Üniversitesi	burcukurt@itu.edu.tr
Burhan Sayılır	Anadolu Üniversitesi	burhansayilir@anadolu.edu.tr
Bülent Cırık	Dumlupınar Üniversitesi	bulent.cirik@dpu.edu.tr
Bülent Coşkun	Emekli Öğretim Üyesi	bulentcoskun@gmail.com
Büşra Savaş	Kocaeli Üniversitesi	busrasavas0a0@gmail.com
Cemil Öztürk	Marmara Üniversitesi	cemilozturk2012@gmail.com
Cengiz Akgün	Kocaeli Kent Gazetesi	cengzakgun@gmail.com
Cengiz Keskin	Kırklareli Üniversitesi	cengizkeskin@sakarya.edu.tr
Ceyhun Konak	Kocaeli Üniversitesi	ceykonak@gmail.com
Çiğdem Külçür	Kocaeli Üniversitesi	cigdemkulcur@gmail.com
Deniz Demirarslan	Kocaeli Üniversitesi	denizd@koceli.edu.tr
Deniz Özay	Kocaeli Üniversitesi	ozaydenizozay@gmail.com
Dilara Bahçalı	Kocaeli Üniversitesi	dilarabahcali@gmail.com